

Kansainväliset kaupan sääntelyn muutokset

Päivittäistavarakaupan aamupäivä

30.9.2009

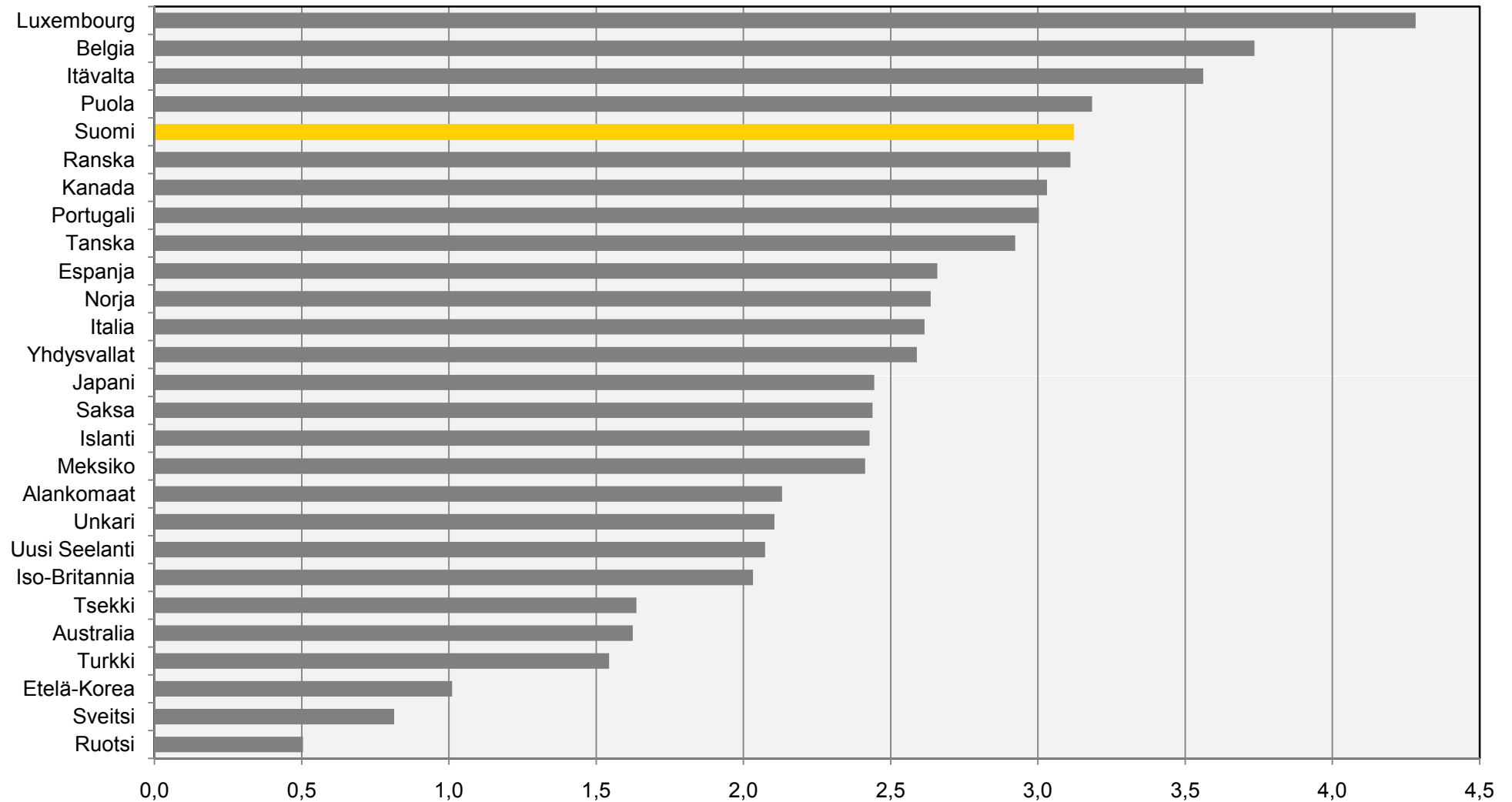

Kaupan sääntelyn kansainvälinen ominaispiirre on sekavuus

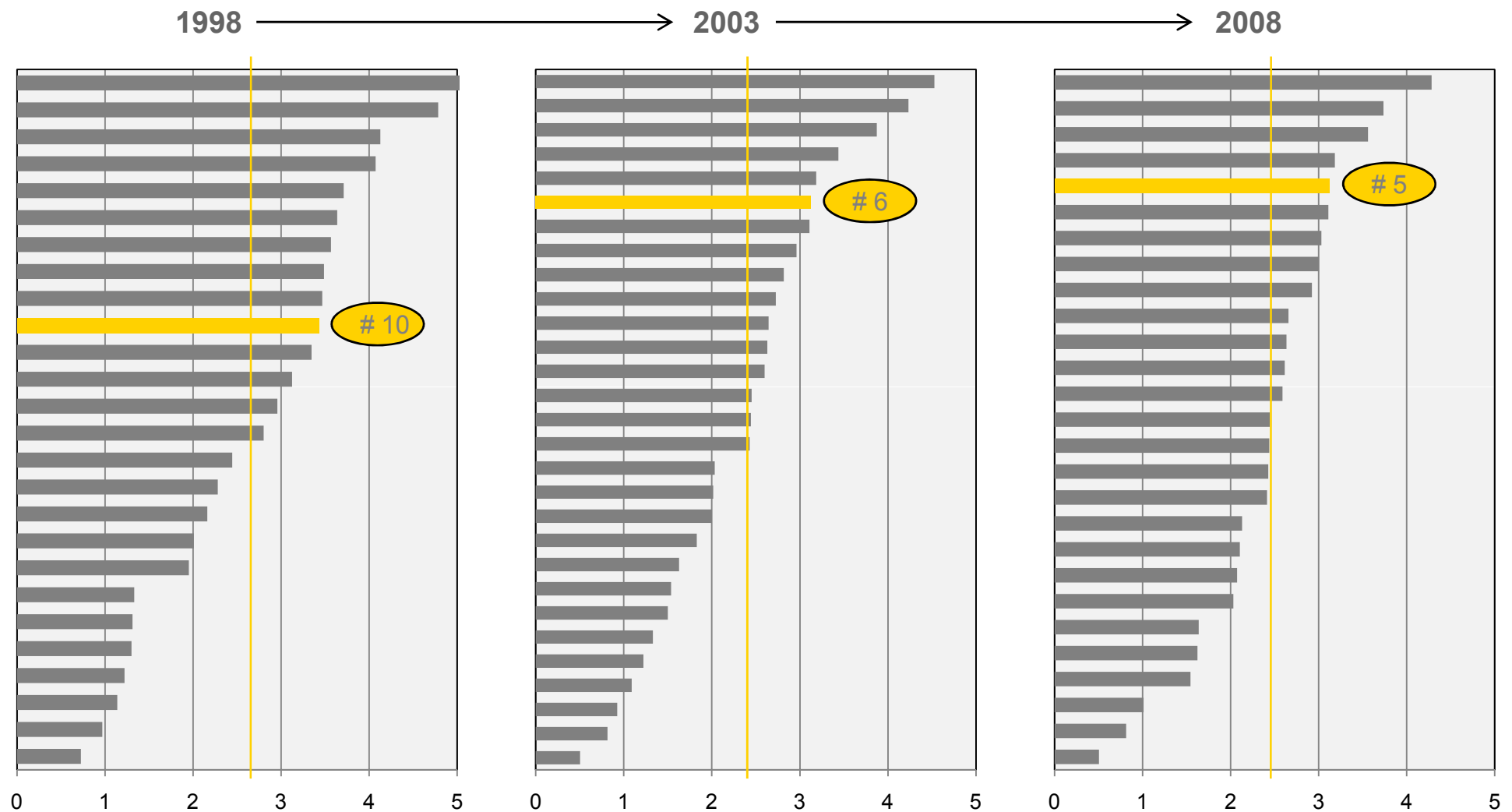
- ▶ Kilpailun kannalta tärkeimpiä vähittäiskaupan sääntelyn osa-alueita ovat kaavoitus ja suurmyymälät, erilaiset monopolit, lisenssit ja luvat sekä hintakontrollit.
- ▶ Vähittäiskaupan sääntely poikkeaa runsaasti maittain ja siinä näkyvät kunkin maan kansalliset painotukset ja arvostukset:
  - Sääntelyllä on pyritty suojaamaan pienyrityksiä, valmistajia, maataloutta, kotimaisia yrityksiä, kaupunkikeskustoja, lähikauppoja, henkilöstöä, kulttuurihistoriaa, ympäristöä, kuluttajia jne.
- ▶ Yleissääntelyyn on tyypillisesti tehty lukuisia poikkeuksia:
  - Esimerkiksi Ranskassa on käytössä yli 180 poikkeusta sunnuntai-aukiolokielloon (mm tuotealueet, myymäläkoot ja –tyypit, sijainnit, vuodenajat, turistialueet, museot jne.)
- ▶ Kunkin maan sisällä kaupan sääntely hajaantuu usealle hallinnonalalle, ja tämän lisäksi valtakunnalliselle, maakunnalliselle ja kunnalliselle tasolle:
  - Maiden välillä on eroja myös sen suhteen millä hallinnonalalla ja tasolla osa-alueiden sääntely tapahtuu.
- ▶ 2000-luvulla kaupan sääntelyn kilpailuvaikutukset ovat nousseet voimakkaammin esille kansainvälisessä keskustelussa, sekä OECD:n että EU komission toimesta:
  - Sääntelyn yksinkertaistaminen, vapauttaminen ja muuttaminen on nähty keinoina parantaa tuottavuutta, kilpailukykyä ja työllisyyttä mm Iso-Britanniassa, Ranskassa ja Saksassa.
  - Yleisenä kehityssuuntana on ollut aukioloaikojen vapauttaminen, muiden sääntelyn osa-alueiden osalta kehityssuunta poikkeaa maittain – yleisenä suuntana on kuitenkin ollut kokonaissääntelyn väheneminen.

Vuonna 2008 kaupan sääntely Suomessa oli OECD maista viidenneksi tiukinta

Lähde: "Indicators of regulatory conditions in the retail distribution sector", OECD, 2008. Mittarit keskittyvät kilpailuun ja kustannuksiin vaikuttavaan sääntelyyn.

Verrattuna muihin OECD maihin on sääntelyn taso Suomessa kiristynyt kymmenen viime vuoden aikana

Lähde: "Indicators of regulatory conditions in the retail distribution sector", OECD, 2008. Mittarit keskittyvät kilpailuun ja kustannuksiin vaikuttavaan sääntelyyn.

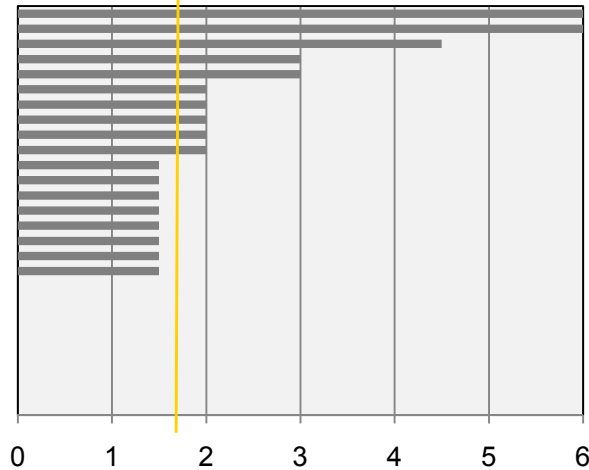
Kaupan sääntely on monimuotoista ja innovatiivista

Osa-alue	Sääntelyn muotoja	Mahdollisia haittoja sääntelystä
Rekisteröinti, lisenssit ja luvat	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rajoitukset henkilöille ja yrityksille jotka voivat perustaa kaupan. ▶ Lisenssointi ja lupakäytännöt. ▶ Erilaiset koulutus- ja osaamisvaatimukset. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Hidastaa ja estää uusien toimijoiden tuloa markkinoille. ▶ Lisää kustannuksia.
Suurmyymälät, kaavoitus	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Yleiset kaavoitusmääräykset, erityismääräyksiä eri tuotealueilla (päivittäistavara ja muut). ▶ Erityisrajoituksia ja prosesseja suurmyymälöille, rajoitukset myyntipinta-alalle alueittain. ▶ Erilaiset kaavoituslautakunnat. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Lisää keskittymistä. ▶ Nostaa hintoja. ▶ Vähentää työllisyyttä. ▶ Vähentää innovatiivisuutta. ▶ Estää ja hidastaa uusien toimijoiden tuloa markkinoille.
Rajoitukset myytävälle tuotteille	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kiellot, rajoitukset ja lisäehdot myytävälle tuotealueille (kuten apteekkituotteet, alkoholi ja tupakka). 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Lisää kustannuksia. ▶ Estää kilpailun osalla tuotealueista.
Aukioloajat	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Tyypillisesti sunnuntai-aukiolokiello, lyhennetty aukiolo lauantaisin sekä rajoituksia aamujen ja iltojen suhteen. ▶ Runsaasti poikkeussääntöjä. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Vähentää kuluttajien vaihtoehtoja. ▶ Vähentää kilpailua. ▶ Heikentää (suurmyymälöiden) tehokkuutta. ▶ Vähentää työllisyyttä.
Hintakontrollit	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Tyypillisiä hintakontrolloituja tuotteita ovat apteekkituotteet, tupakka ja polttoaineet. ▶ Tiettyjen tuotteiden (kuten tupakka, alkoholi, lääkkeet) myynninedistämisen rajoittaminen. ▶ Myös rajoituksia osto- ja myyntihintojen suhteesta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Estää hintakilpailun, nostaa hintatasoa.

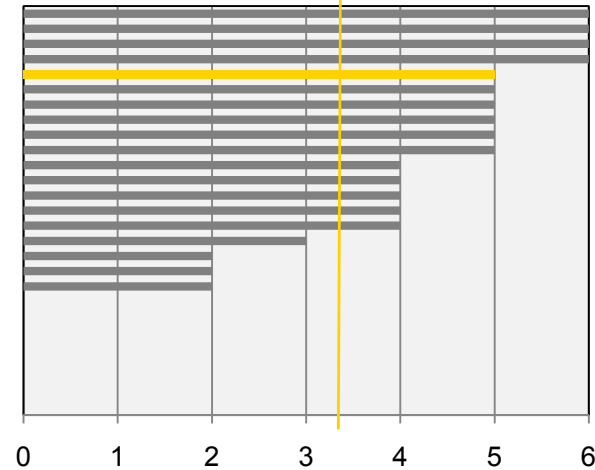
Lähde: "Regulatory reform in retail distribution", OECD, 2001; Ernst & Young.

Suomessa sääntely on voimakasta myytävien tuotteiden, aukioloaikojen, lupakäytäntöjen ja suurmyymälöiden osalta

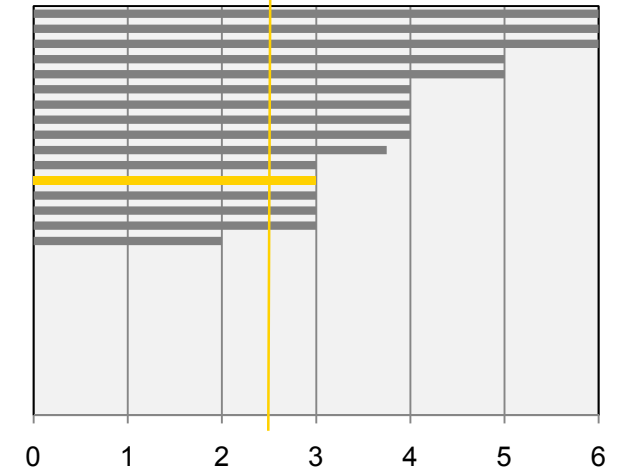
Rekisteröinti

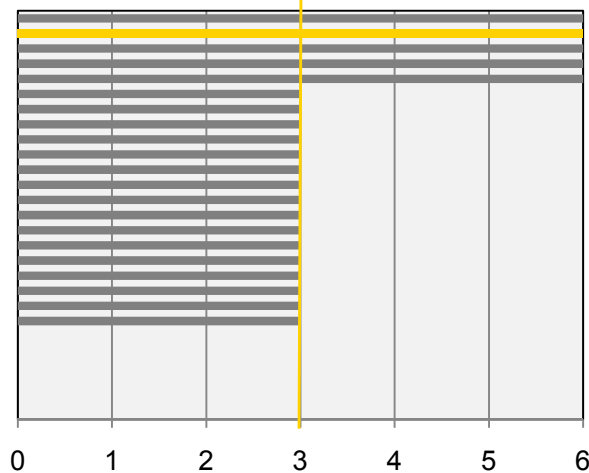
Lisenssit ja luvat

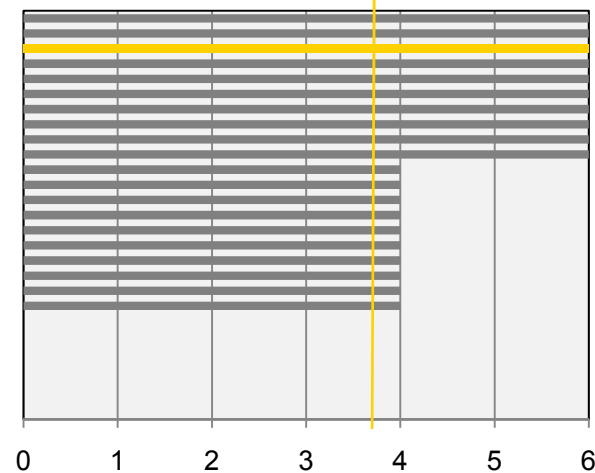
Suurmyymälät

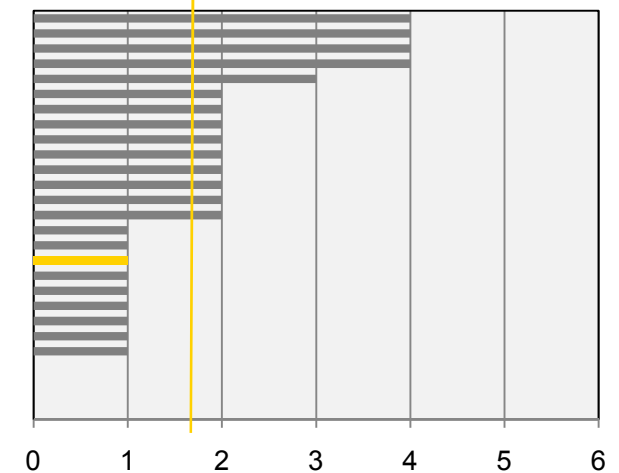
Kaavoitus, monopolit

Aukioloajat

Hintakontrollit

Lähde: "Indicators of regulatory conditions in the retail distribution sector", OECD, 2008. Mittarit keskittyvät kilpailuun ja kustannuksiin vaikuttavaan sääntelyyn.

Yhteenveto

- ▶ Suomessa sekä kaupan sääntely että päivittäistavarakaupan keskittyminen on kansainvälisesti verraten voimakasta:
  - Viime vuosina Suomessa kauppa on edelleen keskittynyt ja sääntelyn vapautuminen on ollut hitaampaa kuin muissa maissa.
- ▶ Kaupan sääntely on muita toimialoja tiukempaa Suomessa:
  - OECD:n mukaan keskimääräinen toimialojen sääntely Suomessa on indeksillä mitattuna hieman yli 1:n tasolla ja Suomi OECD-maista 18:sta säännellyin; vähittäiskaupan osalta luvut ovat yli 3 ja viides.¹
- ▶ Kansainvälisten tutkimusten² perusteella kaupan vähäinen kilpailu (suuri keskittyminen) ja voimakas sääntely korreloivat heikomman tuottavuuskehityksen, korkeampien kuluttajahintojen ja alhaisemman kaupan työllisyyden kanssa.

Lähde: 1) ”Ten years of product market reform in OECD countries”, OECD, 2009; 2) Tutkimuksia listattu esimerkiksi ”Regulatory reform in retail distribution”, OECD, 2001 työpaperissa; Ernst & Young.